

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U003116

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 19-09-2024

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Буцька Катерина Вікторівна

2. Kateryna Butska

Кваліфікація: 10.01.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0493-9643

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Літературознавство

Дата захисту: 16-09-2024

Спеціальність за освітою: слов'янські мови та літератури

Місце роботи здобувача: Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417265

Місцезнаходження: вул. Михайла Грушевського, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ001.6710.2024

Повне найменування юридичної особи: Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417265

Місцезнаходження: вул. Михайла Грушевського, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417265

Місцезнаходження: вул. Михайла Грушевського, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 17.01.09.03

Тема дисертації:

1. Рецепція пам'яті в слов'янській жіночій прозі помежів'я XX-XXI ст.: ідейний та естетичний виміри.
2. Reception of Memory in Slavic Women's Prose at the Turn of the 20th-21st Centuries: Conceptual and Aesthetic Dimensions.

Реферат:

1. Дисертацію присвячено порівняльному дослідженню прози слов'янських письменниць помежів'я XX-XXI ст., у якій відобразилася глобальна культурна тенденція до осмислення проблем пам'яті. Матеріал дослідження становлять прозові твори таких українських письменниць, як О. Забужко, М. Матіос, С. Андрухович, хорватських – Д. Угрешич, С. Дракулич, М. Коланович, польської авторки О. Токарчук, білоруської – С. Алексієвич, сербської – М. Бобич-Мойсілович, чеської – К. Тучкової. Актуальність дисертації зумовлюється наростаючим інтересом до проблем пам'яті, які є одними з ключових не тільки для літературознавства, а й мистецтва та інших наукових дисциплін: історії, соціології, психології, гендерних студій тощо. В умовах російсько-української війни та інших цивілізаційних викликів нашого часу осмислення минулого набуває особливої актуальності, і одну з ключових ролей у цьому процесі відіграє художнє

письменство. Порівняльне дослідження літературної рецепції пам'яті у прозі слов'янських письменниць дозволить поглибити знання про взаємодію пам'яті та літератури, висвітлити специфіку жіночої оптики у сфері творення нарративів, окреслити національні та історико-політичні особливості відображення історичного досвіду у письменстві. У дисертації охарактеризовано теоретичні підстави дослідження зв'язків між пам'яттю та літературою, закладені у працях Я. Ассмана та А. Ассман, П. Рикера, П. Нора та інших учених; окреслено різні погляди на співвідношення пам'яті (індивідуальної та колективної) та письменства як взаємопов'язаних культурних явищ. Увагу звернено на специфіку історичного періоду – кін. XX – поч. XXI ст. – як часу концептуальних змін в осмисленні пам'яті, коли пам'ять вийшла на передній план як чинник ідентичності, джерело історичної справедливості, інструмент пропаганди тощо. Висвітлено особливості жіночого перепрочитання історії та формування жіночого нарративу минулого, що відобразилися у прозі слов'янських письменниць. Показано, що активний наступ жіночої прози у слов'янських літературах ознаменував артикуляцію альтернативного нарративу минулого – замовчуваної пам'яті маргіналізованих груп: національних, соціальних, гендерних. Це спостереження підкреслено висвітленими у роботі особливостями суспільної рецепції творчості (і постатей) письменниць, чиї твори було обрано для дослідження. Національну специфіку феміністичної проблематики, що порушується у контексті пам'яті у досліджуваних творах, розглянуто в історико-політичному контексті, з урахуванням процесів колонізації та деколонізації, визвольної боротьби та утвердження незалежності національних спільнот, а також воєн і конфліктів. Зокрема простежено, як феміністичний дискурс в українській літературі переплітається із проблемами постколоніалізму та утвердження національної ідентичності, тоді як у польській та хорватській літературах антипатріархальний дискурс є виразно антинаціоналістичним. Меморіальна оптика кожної письменниці характеризується індивідуальною та національною специфікою, зумовленою особливостями історичного досвіду їхніх батьківщин. При цьому загальна настанова на альтернативність щодо панівного дискурсу, а також численні концептуальні та естетичні подібності забезпечують спільний контекст для дослідження їхньої творчості. Проаналізовано смислообрази музею, архіву та інших сховищ меморіальних артефактів, які є смислотворчими і поетикальними «вузлами», що зв'язують ідейно-естетичні елементи творів у цілісні художні світи. Ці «вузли» так само пов'язують твори різних слов'янських авторок у єдиний масив прози про пам'ять – прози, що взорує на минуле, тематизує історичні травми, конструює ідентичність із «клаптиків» окремих спогадів, викриває маніпуляції з колективною пам'яттю то

Тема пам'яті у творах слов'янських письменниць характеризується виразною гендерною маркованістю. У романах О. Забужко, С. Андрухович, С. Алексієвич художня гендеризація сфери пам'яті виявляється у наданні жінці ролі хранительки національної пам'яті. У контексті цієї ролі охарактеризовано специфічні жіночі образи в досліджуваних романах: образ героїні, що символічно знімає колоніальне прокляття «катерини» з українських жінок (Дарина Гощинська у романі «Музей покинутих секретів» О. Забужко); образ що вона є жінки-деміурга, яка складає, розповідає і навіть певний міф (Романа з «Амадоки» С. Андрухович).

2. The dissertation is dedicated to a comparative study of the prose of Slavic female writers at the turn of the 20th-21st centuries, reflecting the global cultural trend towards comprehending the problems of memory. The material of the consists of prose works by Ukrainian writers such as O. Zabuzhko, M. Matios, S. Andrukhovych, Croatian writers D. Ugrešić, S. Drakulić, M. Kolanović, Polish author O. Tokarczuk, Belarusian writer S. Alexievich, Serbian author M. Bobić-Mojsilović, and Czech author K. Tuchkova. The relevance of the dissertation is determined by the increasing interest in memory issues, which are crucial not only for literary studies but also for art and other academic disciplines: history, sociology, psychology, gender studies etc. In the context of the Russian-Ukrainian war and other civilizational challenges of our time, the contemplation of the past becomes particularly relevant, and one of the key roles in this process is played by literary writing. A comparative study of literary memory reception in the prose of Slavic women writers will deepen our understanding of the interaction between memory and literature, highlight the specificity of the female perspective in narrative creation, and outline the national and historical-political features of reflecting historical experience in literature. The thesis characterizes the theoretical foundations of research on the relationships between memory and literature, as laid out in the works of J. Assmann and A. Assmann, P. Ricoeur, P. Nora, and others; outlines different views on the relationship between memory

(both individual and collective) and writing as interrelated cultural phenomena. Attention is drawn to the specificity of the historical period – the late 20th to early 21st centuries – as a time of conceptual changes in the understanding of memory, when memory emerged as a forefront factor of identity, a source of historical justice, and a tool of propaganda, etc. The peculiarities of women's reinterpretation of history and the formation of a female narrative of the past, reflected in the prose of Slavic women writers, are highlighted. It is demonstrated that the active advance of women's prose in Slavic literatures marked the articulation of an alternative narrative of the past – the silenced memory of marginalized groups: national, social, gender ones. This observation is underscored by the highlighted features of the public reception of the works (and personalities) of the authors selected for study. The national specificity of feminist issues raised in the context of memory in the analyzed works is examined within the historical-political context, taking into account the processes of colonization and decolonization, liberation struggles, and the establishment of independence by national communities, as well as wars and conflicts. Specifically, it is traced how the feminist discourse in Ukrainian literature intertwines with issues of postcolonialism and the assertion of national identity, whereas in Polish and Croatian literatures, the anti-patriarchal discourse is distinctly anti-nationalist. The memorial perspective of each writer is characterized by individual and national specificity, influenced by the particular historical experiences of their homelands. However, the overall orientation towards alternative narratives to the dominant discourse, as well as numerous conceptual and aesthetic similarities, provide a common context for the study of their work. The theme of memory in the works of Slavic women writers is characterized by distinct gender marking. In the novels by O. Zabuzhko, S. Andrukhovych, and S. Alexievich, the artistic genderization of the sphere of memory is manifested in assigning women the role of guardians of national memory. Within the context of this role, specific female images in the examined novels are characterized: the image of a heroine symbolically lifting the colonial curse of "kateryna" from Ukrainian women (Darina Hoshchynska in the novel "The Museum of Abandoned Secrets" by O. Zabuzhko); the image of a woman as a demiurge who creates, tells, and imposes a certain myth (Romana in "Amadoka" by S. Andrukhovych). The main features of the female space of memory are: the importance of the domestic microcosm juxtaposed with the public sphere; attention to the bodily dimension of life; the perception of "women's memory" as opposed to the canon – whether imperial narrative or the Soviet myth of the Great Victory. Women in the prose of Slavic writers about memory are mostly perceived as special agents of memory, whose superior "memory capacity" (O. Zabuzhko) or the "lens speed" of memory (S. Alexievich) is determined by their specific female corporeality and ability to give birth and raise children, attention to the microcosm of the home – or the small life of "small people", intensive sensitivity and the ability to experience strong emotions, and engagement in intimate relationships.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Музеефікація повсякдення: побут як простір пам'яті про епоху, що пішла. Сучасні літературні студії. 2021. Вип. 18. С. 6-12.
- Роздуми про пам'ять у творчості Оксани Забужко та Дубравки Угрешич. Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. 2023. Вип. I. С. 142-146.
- Ukrainian Postcolonial Novel as a National Narrative: "The Museum of Abandoned Secrets" by O. Zabuzhko and "The Beech Land" by M. Matios. Alfred Nobel University Journal of Philology. 2023. Vol. 2. Issue 26/I. P.

32–45. (видання категорії А, індексовано в наукометричній базі Scopus).

Наукова (науково-технічна) продукція: наукові статті у вітчизняних і зарубіжних наукових виданнях

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Літературні та художні твори

Твори О. Забужко, М. Матіос, С. Андруховича, Д. Угрешич, С. Дракулич, О. Токарчук, С. Алексієвич та ін.

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0118U100022

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сиваченко Галина Миколаївна

2. Galyna M. Syvachenko

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.01.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417265

Місцезнаходження: вул. Михайла Грушевського, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Білик Наталія Леонідівна

2. Nataliia Bilyk

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, буд. 60, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пухонська Оксана Ярославівна

2. Oksana Pukhonska

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Острозька академія"

Код за ЄДРПОУ: 22554101

Місцезнаходження: вул. Семінарська, буд. 2, Острог, Острозький р-н., 35800, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Татаренко Алла Леонідівна

2. Alla Tatarenko

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.01.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. ДЕМСЬКА Леся Мар'янівна

2. Lesya M. DEMS'KA

Кваліфікація: д. філол. н., старший науковий співробітник, 10.01.01, 10.01.06

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417265

Місцезнаходження: вул. Михайла Грушевського, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Тарнашинська Людмила Броніславівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Тарнашинська Людмила Броніславівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Могаєнко Н.Л.

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна